

СЪЮЗ НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ЦЕНТРАЛЕН СЪВЕТ

1000 София, ул. "Пиротска" № 7

тел./факс: 0359-2987-83-90

e-mail: sub@sub.bg

Изра. № 7/1.02.23г.

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № *41/К1*

Дата *07.02.23г.*

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

НА СЪЮЗА НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО №19/2022

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

I. По съществуващото искането

С определение от 10 януари 2023 г. по к. д. №19/2022 г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на Омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 10, ал. 16 от Закона за пътищата (обн. ДВ, бр. 26 от 29.03.2000 г. и посл. изм. и доп. ДВ, бр. 23 от 19.03.2021 г.).

Със същото определение на Съюза на юристите в България е дадена възможност и му е предоставен 30-дневен срок за представяне на становище.

Съдържанието на атакуваната с искането на Омбудсмана разпоредба от ЗП е следното:

*Чл. 10, ал. 16: (Нова - ДВ, бр. 105 от 2018 г., в сила от 01.03.2019 г.)
Заплащането на дължимите такси по ал. 1 е условие за редовност при периодичен технически преглед на пътното превозно средство. Заплащането на дължимите такси се удостоверява с проверка чрез автоматизиран обмен на информация между информационната система за електронно регистриране на извършените периодични прегледи на пътни превозни средства, поддържани от Министерството на*

транспорта, информационните технологии и съобщенията, и електронната система за събиране на пътни такси.

Разпоредбата е приета от 44-то НС и с нея се създава необорима презумпция и абсолютна предпоставка за редовност, в т.ч. и допускане до технически преглед на дадено пътно превозно средство (ППС) въобще, предварително да са заплатени дължимите такси по ал. 1 на същия член, независимо от резултатите от извършването на самата техническа проверка.

Според вносителя на искането, въведеното от законодателя изискване за предварително заплащане на дължимите винетни или тол такси като условие за редовност при периодичен технически преглед на пътно превозно средство, поставя в зависимост една от друга две по начало независими задължения – за заплащане на такси при преминаване по платена пътна мрежа и за представяне на технически изправно превозно средство за периодичен технически преглед, за да може то да се движи по пътната мрежа за обществено ползване. Наведени са аргументи за противоконституционност на основание ограничаване правото на свободно придвижване на гражданите (чл. 35, ал. 1 от Конституцията), тъй като само технически изправни превозни средства, притежаващи съответния документ за преминат технически преглед, се допускат до движение по пътната мрежа, отворена за обществено ползване, а оспорената разпоредба ограничава възможността на собствениците или ползвателите да представят за преглед превозното средство при наличие на евентуално незаплатена пътна такса. Като се позовава на практиката на КС, вносителят прави извод за липса на съразмерност и пропорционалност на въведеното с атакуваната разпоредба ограничение, което не е насочено към приоритетна защита на друга конституционно значима цел. Наред с това, подобна разпоредба с елемент на принуда, според Омбудсмана, не отговаря на изискването за стабилност, сигурност и предвидимост на правната уредба и е в противоречие и с принципа на чл. 4, ал. 1 от Конституцията, а именно – на „правовата държава“.

II. По допустимостта

Искането е направено от легитимен субект по чл. 150, ал. 3 от Конституцията и в своето определение КС е приел, че то попада в обхвата на правомощието на Омбудсмана да сезира Конституционния съд, тъй като става дума за законова разпоредба, за която е обосновано нарушение на основни права на гражданите – например, правото на свободно придвижване.

Наред с това, КС приема още и, че е оспорена разпоредба от действащ закон, по която липсва предходно произнасяне, в това число и по допустимостта на евентуално предходно искане, поради което не е налице отрицателна процесуална предпоставка по чл. 21, ал. 6 ЗКС.

Предвид гореизложеното и с оглед, че искането съдържа и необходимите реквизити по чл. 17 и сл. от ЗКС, то е допуснато до разглеждане по същество с определението от 10 януари 2023 г.

III. По основателността на искането на Омбудсмана

3.1. Омбудсманът развива аргументи за противоконституционност на атакуваната алинея и противоречие със следните разпоредби на Конституцията:

- Чл. 4, ал. 1 – принцип на „правова държава“;
- Чл. 35, ал. 1 – право на свободно придвижване на територията на страната;

Цитирана е и практика на Конституционния съд, например Решение по к. д. 11/2020 г., с което бяха обявени за противоконституционни разпоредбите на чл. 171, т. 1, б. „д“ и чл. 171, т. 2, б. „к“ от ЗДвП като противоречащи на чл. 35, ал. 1 от Конституцията, а по отношение на втората разпоредба - и недопустимо ограничаваща правото на собственост и нарушаваща принципа на личната отговорност, когато се спира от движение МПС на съсобственик, който не е отговорен за наложени на другия съсобственик глоби.

С оглед аргументите за нарушение на чл. 4, ал. 1 от Конституцията, е цитирана допълнителна практика на КС по отношение на принципите на пропорционалност (съразмерност) на преследваната цел – напр. решения по к. д. 16/1998; 9/2020; 2/2011; 9/2015 г. и др.).

3.2. По така посочените основания за противоконституционност на атакуваната от вносителя разпоредба изразяваме **становище за нейната основателност** със следните аргументи:

3.2.1. По отношение противоречието с чл. 4, ал. 1 от Конституцията: Недоустимо и в нарушение на чл. 4, ал. 1 и принципите, само при конституционно значима цел и съразмерно (пропорционално) на нея да се въвежда от законодателя ограничение в правата на гражданите, разпоредбата на чл. 10, ал. 16 ЗП напълно изключва възможността, при наличие на неплатени такси по ал. 1 от същата разпоредба, дадено пътно превозно средство да премине технически преглед. Нещо повече – допускането му до технически преглед (независимо от неговата изправност) е поставено в зависимост от данните и информационния обмен, налични в Информационната система за електронно регистриране на извършените периодични прегледи на пътни превозни средства, поддържани от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и Електронната система за събиране на пътни такси. На собственика/ползвателя не е предоставена възможност да оспори и евентуално да обори неверни данни, като представи надлежен документ, удостоверяващ редовно заплащане на таксите по чл. 10, ал. 1, а следва да разчита единствено и само на въведеното в гореспоменатите информационни системи, при които, най-малкото, освен неточности, във всички случаи е налице известно забавяне на отразяването на актуалните

данни, в това число и на извършените плащания. В същото време обаче, съгл. чл. 147, ал. 3 ЗДвП, превозните средства подлежат на технически преглед към точно определена дата, като непредставянето им в определените законови срокове влече санкция за собствениците им и е пречка за тяхното движение по пътната мрежа за обществено ползване. Създаденото противоречие между ЗП и ЗДвП в тази им част е недопустимо от конституционна гледна точка и е в нарушение на принципа на „правовата държава“.

Нещо повече – оспорената разпоредба би могла да доведе и до неустановяване на неизправности в добросъвестно представени за преглед превозни средства поради недопускането им до технически преглед, в резултат на което и поради незнание за евентуалните неизправности, собственикът/ползвателят да продължат управлението им и така да поставят в опасност както собствените си здраве и живот, така и на останалите участници в движението!

3.2.2. По отношение на противоречието с чл. 35, ал. 1 от Конституцията, също намираме за основателни аргументите на омбудсмана за противоконституционно ограничаване на правото на придвижване на територията на страната на гражданите – собственици/ползватели на превозно средство, които атакуваната разпоредба препятства от изпълнение на законовото изискване по чл. 147 ЗДвП за периодично преминаване на технически преглед, а оттам – за ползването им по предназначение.

Така например, чл. 181, т. 1 предвижда административнонаказателна отговорност за лице, което без уважителни причини не представи в определения срок превозно средство за технически преглед. В случая обаче, дори и собственикът или ползвателят добросъвестно да представи за технически преглед превозното средство, установяването на неплатени такси по чл. 10, ал. 1 от ЗП в електронната система за събиране на пътни такси ще доведе автоматично до недопускането му до преминаване на технически преглед, независимо от неговата изправност. Допълнително, при представяне на превозното средство в края на срока за преминаване на следващ технически преглед и наличие на обстоятелствата по атакуваната разпоредба от ЗП, собственикът/ползвателят ще са в хипотезата на последващо извършено нарушение по чл. 181, т. 1 ЗДвП, независимо от евентуалната изправност на ползваното превозно средство и представянето му в законовия срок за преминаване на технически преглед. Последното ще рефлектира пряко върху възможността им да се придвижват свободно на територията на страната с оглед разстоянията и невъзможността за преодоляването им без употреба на превозно средство.

Не на последно място, законодателят не е предвидил възможност за корекция на допуснати грешки при закупуване на електронна винетка или заплащане на тол такса и погрешно въвеждане на

регистрационния номер на превозното средство, като за последното през м. декември 2022 г. омбудсманът е сезирал народните представители от 48-то НС и законодателни промени в ЗП бяха приети на първо гласуване на 19.01.2023 г. До приемане на промените, собственици/ползватели на превозни средства, въвели неточно регистрационния номер и независимо от надлежно заплатените такси по чл. 10, ал. 1 от ЗП биват отчитани от електронната система за събиране на пътни такси като нарушители, а последното освен до административна санкция води и до невъзможност за преминаване на технически преглед на основание чл. 10, ал. 16 от ЗП.

И ако в горната хипотеза би могло да се твърди, че грешката до голяма степен е по вина на собственика/ползвателя, неправилно въвел регистрационния номер, то през последните дни ноторен стана казусът със жители на с. Пролеша, Софийско, които електронната система за събиране на пътни такси неправилно е отчитала като нередовни поради липсата на електронна винетка и/или заплатена тол такса по път, който е изключен от системата за платено пътуване, но това не е било надлежно въведено в електронната система. Нещо повече – електронната система и Агенция „Пътна инфраструктура“ не ги е уведомила за установените нарушения в продължение на месеци, което освен, че е довело до десетки и стотици отчитания като „нарушители“ и санкции за собствениците/ползвателите на превозните средства, пътуващи ежедневно до града за работа, то отново в тези случаи имаме и неправомерно ограничаване и на изпълнението им на задължението по чл. 147 ЗДВП и невъзможност да преминат технически преглед.

IV. Допълнителни аргументи за противоконституционност на чл. 10, ал. 16 ЗП

С оглед разпоредбата на чл. 22, ал. 1, предл. 2 ЗКС, макар Конституционният съд да е ограничен само в рамките на направеното искане – т.е. по съответствието с основния закон на чл. 10, ал. 16 ЗП, то същият може да установи противоконституционност и на други основания.

4.1. В този смисъл, би могло да се приеме, че е налице противоречие и с чл. 17, ал. 1 и ал. 3 от основния ни закон, а именно – недопустимо ограничаване правото на собственост на лицата, собственици на превозни средства, които заради ограниченията на атакуваната разпоредба от ЗП, не могат да се ползват в пълен обем от правата си – не могат да използват превозните средства за придвижване по републиканската пътна мрежа.

В случая е напълно възможна хипотезата, собственикът въобще да не е задължен за внасяне на такса по чл. 10, ал. 1 ЗП, тъй като е предоставил ползването на трето лице, или пък не използва превозното средство по тази част от републиканската пътна мрежа, която изисква платено придвижване. Задължението му по чл. 147 ЗДВП обаче, независимо от горното, остава и въведеното ограничение с атакуваната ал. 16 на чл. 10 ЗП всъщност води до ограничаване и на правото му на собственост в пълния

му обем, когато превозното средство остане без редовно преминал технически преглед поради недопускането му да бъде представено на такъв.

4.2. Липсата на възможност за съдебен контрол върху отказа за допускане до технически преглед на база субективната преценка на лицето, оправомощено да извършва тази законово регламентирана в ЗДвП дейност и на данните в Електронната система за събиране на пътни такси, достъпни само за същото това лице, обосновава още един аргумент за противоконституционност – а именно противоречие с чл. 120 от Конституцията.

С въведената необоримата презумпция за нередовност по чл. 10, ал. 16 ЗП законодателят не е предвидил задължително изискуемия по основния ни закон ред за оспорване на констатациите на лицето, упражняващо в случая определени властнически правомощия на основания на закона – да допусне или не до извършване на технически преглед собственото на дадено лице превозно средство, като недопускането неизбежно води и до нередовност и неизпълнение на чл. 147 ЗДвП, ограничения за собственика/ползвателя и понасяне на административнонаказателна отговорност.

4.3. Атакуваната от Омбудсмана разпоредба влиза в противоречие при определени хипотези и с нормите на чл. 19, ал. 1 и 2 и чл. 48, ал. 1 от Конституцията – право на свободна стопанска инициатива и право на труд.

Очевидно е, че особено при малкия и семеен бизнес, при който от жизненоважно значение за работата на даден предприемач, свободна професия или малко предприятие – било то цех, пекарна, пицария, бакалия, железария и т.н. е възможността да се използва по предназначение превозно средство за осъществяване на доставките на суровини и стоки за производството, а в много случаи – и за доставка след това на готовата продукция.

Препятстването на достъпа на притежаваните или ползвани от тези предприемачи/предприятия превозни средства за дейността им до пътната мрежа за обществено ползване (особено в населените места), в резултат на недопускането им до редовен технически преглед заради неплатени такси по чл. 10, ал. 1 ЗП от платената междуградска пътната мрежа, директно и по недопустим начин ограничава правото им на труд и на свободна стопанска инициатива, тъй като лишени от възможност да ползват своите превозни средства те практически няма да са в състояние да извършват нормално работата и дейността си.

Същото е валидно и в хипотезата за една малка транспортна фирма с един или няколко камиона, чието ограничаване да се движат по пътната мрежа за обществено ползване ще лиши от една страна шофьорите им да упражнява правото си на труд, а от друга – ще постави в риск изцяло

стопанската дейност на малкото логистично предприятие, което лишено от един или няколко от основните си транспортни активи няма да може да реализира съществена част от обичайните си приходи и ще е застрашено от фалит.

V. В заключение

5.1. С оглед гореизложеното, Съюзът на юристите в България изразява становище за основателност на искането на Омбудсмана по к. д. 19/2022 г. за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 10, ал. 16 от Закона за пътищата, като освен посочените в искането до КС основания – противоречие с чл. 4, ал. 1 и чл. 35, ал. 1, считаме, че е налице и противоречие и с чл. 17, ал. 1 и ал. 3, чл. 120, чл. 19, ал. 1 и 2 и чл. 48, ал. 1 от Конституцията – принципи на „правовата държава“, право на съдебно обжалване и защита пред съд, право на свободна стопанска инициатива и право на труд.

С УВАЖЕНИЕ,

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(ВЛ. СЛАВОВ)

